

УДК 351.83: 353.2

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.18>

В. В. Звірич

кандидат медичних наук, докторант
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

СТРАТЕГІЧНИЙ PEST-АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

У статті здійснено комплексний стратегічний аналіз тенденцій, проблем та перспектив розвитку сфери охорони здоров'я в Україні. З врахуванням важливості дослідити вплив зовнішніх факторів на сферу охорону здоров'я у роботі застосовано PEST-аналіз. Цей інструмент дає змогу проаналізувати вплив політичних, економічних, соціально-культурних та технологічних факторів на об'єкт дослідження.

За методикою PEST-аналізу проаналізовано основні фактори зовнішнього впливу в межах чотирьох складових: політичні, економічні, соціально-культурні та технологічні чинники. Оцінено їх позитивний чи негативний вплив на організацію системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я (медичних закладах України), а також оцінено ступінь впливу та ймовірність настання кожного з наведених факторів. При цьому до уваги беруться тільки найважливіші фактори впливу зовнішнього середовища.

У результаті здійсненого комплексного PEST-аналізу функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я встановлено, що загалом на об'єкт дослідження впливає 25 основних зовнішніх чинники. Серед них найбільший вплив на об'єкт дослідження мають економічні фактори з ваговим коефіцієнтом 4,60; соціально-культурні фактори з ваговим коефіцієнтом 4,45 та політичні фактори з коефіцієнтом 4,40. Найменший вплив на аналізований об'єкт на даний час мають технологічні чинники.

Узагальнюючи висновки з проведеного стратегічного аналізу визначено, що основними зовнішніми загрозами функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я є негативні економічні та соціальні наслідки поширення воєнних дій в Україні; знищення матеріально-технічної бази та інфраструктури багатьох медичних закладів на окупованих та постраждалих від війни територіях; проблеми з фінансуванням у постраждалих регіонах та зростання чисельності неспроможних громад; поширення інфляційних процесів у країні; зниження платоспроможності населення та міграційні процеси; відставання в професійному та технологічному аспектах від інших країн. Ці фактори слід враховувати при визначенні тактичних та стратегічних напрямів змін у сфері охорони здоров'я в Україні.

Ключові слова: стратегічний аналіз, охорона здоров'я, PEST-аналіз, зовнішні фактори, тенденції розвитку.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну суттєво змінились умови функціонування і розвитку сфери охорони здоров'я. На початку повномасштабного вторгнення, березні 2022 р. досліджувана сфера, як і багато інших призупинила своє функціонування у багатьох регіонах. Але враховуючи високу затребуваність медичних послуг серед громадян дана сфера одна з перших почала повертатись

до повноцінного режиму функціонування у нових складніших умовах. Водночас слід зазначити, що потенціал і перспективи розвитку сфери охорони здоров'я змінились суттєво.

На даний час спостерігається кілька паралельних процесів у процесі становлення сфери охорони здоров'я в Україні. По-перше, реорганізаційні процеси, що зумовлені медичною та децентралізаційною реформами. По-друге, цифровіза-

ція в сфері надання медичних послуг. По-третє, становлення в розвиток приватної медицини. Тому важливим є проведення комплексного аналізу зовнішнього середовища функціонування закладів охорони здоров'я задля визначення основних можливостей і загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань, пов'язаних з особливостями розвитку закладів сфери охорони здоров'я, що пов'язані з децентралізаційними процесами присвячено наукові праці таких науковців як: Г. Граціотова, М. Ясіновська [1], С. Кісь, І. Запужляк, О. Яцюк, Г. Малиновська [2], Неугодніков А. [3], В. Якубів, І. Боришкевич, М. Завіцкі [4], М. Дмитришин, Р. Дмитришин, А. Загороднюк, В. Якубів [5]. Висвітленню проблематики галузевих специфічних особливостей розвитку досліджуваної сфери присвячено наукові праці таких вчених як: І. Кравчук, О. Присяжнюк, О. Веселовський [6], В. Борщ [7], А. Бричко [8], Л. Ліштаба [9], В. Ровенська, О. Сажевська [10] та деякі інші. Водночас на даний час в умовах невизначеності та швидкоплин-

ності ситуації недостатньо проаналізованими залишаються питання впливу зовнішніх чинників на процес становлення і розвитку сфери охорони здоров'я.

Мета статті полягає у проведенні детального стратегічного аналізу тенденцій і перспектив розвитку сфери охорони здоров'я в Україні та впливу на неї сукупності зовнішніх факторів.

Виклад основного матеріалу. Для проведення стратегічного аналізу зовнішнього середовища функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я в Україні застосовано PEST-аналіз. Цей інструмент дає змогу проаналізувати вплив політичних, економічних, соціально-культурних та технологічних факторів на об'єкт дослідження. При цьому до уваги беруться виключно зовнішні чинники впливу, тобто ті, що впливають на об'єкт дослідження, а самі організації не можуть їх змінити.

У табл. 1 наведено результати проведеного PEST-аналізу функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я.

Таблиця 1

Результати PEST-аналізу функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я

		Фактор	Знак впливу (+ чи -)	Ступінь впливу	Ймовірність здійснення	Зважена оцінка
1	2	3	4	5	6	7
P – Political	1	Припинення воєнних дій та мир в країні	+	0,4	5	2,00
	2	Загроза воєнних дій з боку країни-агресора росії	-	0,25	5	1,25
	3	Поширення євроінтеграційних процесів в Україні	+	0,1	4	0,40
	4	Законодавча і регуляторна стабільність в галузі охорони здоров'я	+	0,05	3	0,15
	5	Політична стабільність в країні	+	0,1	3	0,30
	6	Дотримання стратегічних напрямів і пріоритетів розвитку галузі охорони здоров'я	+	0,05	4	0,20
	7	Позитивні зміни від реформи децентралізації	+	0,05	2	0,10
		Ступінь впливу політичних факторів	X	1,00	X	4,40
	1	Відсутність зростання рівня заробітної плати працівників галузі	-	0,2	5	1,00
	2	Загрози погіршення економічної ситуації в країна через воєнні дії	-	0,3	5	1,50

1	2	3	4	5	6	7
	3	Поширення інфляційних процесів	-	0,2	5	1,00
	4	Загроза недофінансування медичних закладів у неспроможних громадах	-	0,1	4	0,40
	5	Можливість залучення грантових коштів на розвиток медичної інфраструктури від міжнародних донорів	+	0,1	4	0,40
	6	Розвиток конкуренції у медичній сфері за рахунок приватних закладів	+	0,1	3	0,30
		Ступінь впливу економічних факторів	X	1,00	X	4,60
S – Social	1	Зниження рівня доходності населення (купівельної спроможності)	-	0,3	5	1,50
	2	Зростання популярності здорового способу життя населення та профілактичних оглядів	+	0,05	2	0,10
	3	Поширення міграційних процесів в країні	-	0,2	5	1,00
	4	Зниження рівня соціального забезпечення та якості життя населення внаслідок воєнних дій в країні	-	0,2	5	1,00
	5	Зростання вимог до управлінського персоналу	+	0,05	1	0,05
	6	Поширення нових штамів пандемії COVID-19 чи інших пандемій	-	0,2	4	0,80
		Ступінь впливу соціальних факторів	X	1,00	X	4,45
T – Technological	1	Знищення матеріально-технічної бази багатьох закладів у воєнний час	-	0,3	5	1,50
	2	Загроза скорочення фінансування на оновлення матеріально-технічної інфраструктури медичних закладів у неспроможних громадах	-	0,2	4	0,80
	3	Удосконалення управлінсько-організаційних та технологічних процесів у медичних закладах	+	0,1	3	0,30
	4	Розвиток цифрових технологій організації роботи медичних закладів	+	0,2	4	0,80
	5	Старіння матеріально-технічної бази медичних закладів	-	0,1	4	0,40
	6	Відставання в професійному розвитку медичних працівників через обмеженість у виїзних стажуваннях, підвищенні кваліфікації	-	0,1	3	0,30
		Ступінь впливу технологічних факторів	X	1,00	X	4,10

Джерело: розробка автора

За методикою PEST-аналізу у табл. 1 наведено основні фактори зовнішнього впливу в межах чотирьох складових: політичні, економічні, соціально-культурні та технологічні чинники. У таблиці оцінено їх позитивний чи негативний вплив на організацію системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я (медичних закладах України), а також оцінено ступінь впливу та ймовірність настання кожного з наведених факторів. При цьому до уваги беруться тільки найважливіші фактори впливу зовнішнього середовища.

За результатами проведеного PEST-аналізу функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я встановлено, що найбільший вплив на об'єкт дослідження мають економічні фактори з ваговим коефіцієнтом 4,60; соціально-культурні фактори з ваговим коефіцієнтом 4,45 та політичні фактори з коефіцієнтом 4,40. Найменший вплив на аналізований об'єкт на даний час мають технологічні чинники.

Традиційно на практиці PEST-аналіз в організаціях проводять 1 раз на 3 роки, бо результати його практично незмінні. Водночас, слід зазначити, що результати проведеного у табл. 1 PEST-аналізу кардинально відрізняються від результатів, які ми отримували до початку війни. Оскільки на попередньому етапі проведення PEST-аналізу у 2021 р. ми отримували переважання впливу економічних та технологічних чинників, далі соціально-культурних та значно нижчі позиції – на 1,45 – політичних факторів. Очевидно, що на даному етапі змінились проблеми і виклики зовнішнього середовища, тому комплекс факторів, що впливають на об'єкт дослідження значно змінились.

Основними зовнішніми загрозами функціонування системи управління персоналом в галузі охорони здоров'я є негативні економічні та соціальні наслідки поширення воєнних дій в Україні; знищення матеріально-технічної бази та інфраструктури багатьох медичних закладів на окупованих та постраждалих від війни територіях; проблеми з фінансуванням у постраждалих регіонах та зростання чисельності неспроможних громад; поши-

рення інфляційних процесів у країні; зниження платоспроможності населення та міграційні процеси; відставання в професійному та технологічному аспектах від інших країн.

Таким чином проведений PEST-аналіз показує існування значних викликів зовнішнього середовища, що здебільшого мають негативний вплив на подальший етап розвитку системи управління персоналом у галузі охорони здоров'я.

Список використаної літератури:

1. Граціотова Г.О., Ясіновська М.О. Управління персоналом та підвищення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я України в умовах Європейської інтеграції. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2020. № 6 (52). С. 25-34. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2020/No6/25.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.06.2020.3. DOI: 10.5281/zenodo.4564470.
2. Кісь С., Запихляк І., Яцюк О., Малиновська Г. Кадрове забезпечення сфери охорони здоров'я України: новий підхід до розвитку управлінського персоналу. Економічний аналіз. Тернопіль. 2019. Том 29. № 4. С. 17-27.
3. Неугодніков А. О. Публічне адміністрування в сфері охорони здоров'я. Юридичний вісник. – Одеса : Гельветика – 2019. – № 3. – С. 63-69.
4. Boryshkevych I., Yakubiv V., Zawicki M. Methods for Evaluation of the Effectiveness Level of the Territorial Community's Development Strategy. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2022. Vol. 9. № 3. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/6328>.
5. Dmytryshyn M., Dmytryshyn R., Yakubiv V., Zagorodnyuk A. Peculiarities of ukrainians' approval of decentralization reform. Administrative Sciences. Open Access. 2021. Volume 11, Issue 4. Article number 104. Doi:10.3390/admsci11040104.
6. Кравчук І. І., Присяжнюк О. Ф., Веселовський О. Б. Удосконалення управління персоналом закладів охорони здоров'я. Ефективна економіка. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7626>.
7. Борщ В.І. Сучасна парадигма системи управління персоналом закладу охорони здоров'я. Економіка та управління національним господарством.

2019. Випуск № 1(69). С. 73-79. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/1_69_1_2019_ukr/11.pdf.
8. Бричко А.М. Інтернет технології закладах охорони здоров'я. *Modern Economics*. 2021. № 29. С. 24–28. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-04)
9. Ліштаба Л. Управління персоналом як провідна функція менеджера в сфері охорони здоров'я. *Галицький економічний вісник*. 2016. Випуск № 1. Том 50. С. 163-169.
10. Ровенська В.В., Саржевська О.Є. Управління персоналом закладів охорони здоров'я в нових умовах господарювання та перспективи розвитку в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. Випуск № 3(57). С. 162-168.
-

Zvirych V. Strategic PEST analysis of prospects for the development of the field health care in Ukraine

The article provides a comprehensive strategic analysis of trends, problems and prospects for the development of healthcare in Ukraine. Taking into account the importance of investigating the influence of external factors on the field of health care, the work uses PEST analysis. This tool makes it possible to analyze the influence of political, economic, socio-cultural and technological factors on the object of research.

According to the PEST-analysis method, the main factors of external influence were analyzed within four components: political, economic, socio-cultural and technological factors. Their positive or negative impact on the organization of the personnel management system in the field of health care (medical institutions of Ukraine) was assessed, as well as the degree of influence and probability of occurrence of each of the above factors was assessed. At the same time, only the most important factors influencing the external environment are taken into account.

As a result of a comprehensive PEST analysis of the functioning of the personnel management system in the field of health care, it was established that, in general, 25 main external factors affect the object of research. Including economic factors with a weighting factor of 4.60 have the greatest influence on the object of research; socio-cultural factors with a weighting factor of 4.45 and political factors with a factor of 4.40. Technological factors currently have the least impact on the analyzed object.

Summarizing the conclusions from the conducted strategic analysis, it was determined that the main external threats to the functioning of the personnel management system in the field of health care are the negative economic and social consequences of the spread of military actions in Ukraine; destruction of the material and technical base and infrastructure of many medical institutions in the occupied and war-affected territories; problems with financing in the affected regions and the increase in the number of unsustainable communities; spread of inflationary processes in the country; decrease in the solvency of the population and migration processes; lagging behind other countries in professional and technological aspects. These factors should be taken into account when determining the tactical and strategic directions of changes in the field of health care in Ukraine.

Key words: *strategic analysis, health care, PEST analysis, external factors, development trends.*